

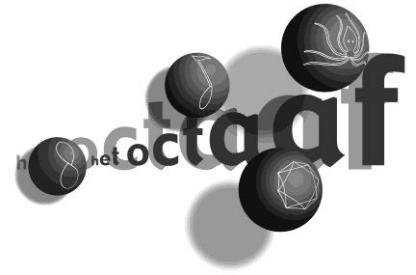
Pestprotocol

Rugzakje

In onze klas wordt niet gepest. Behalve misschien één jongen. Maar die vraagt er zelf om! Hij heeft bijvoorbeeld een stom rugzakje. We weten allemaal dat hij gaat huilen als het wordt afgepakt. Dus wordt zijn rugzakje afgepakt. Ik vind het vervelend voor hem maar als hij anders zou zijn, zou het niet gebeuren.

Jochem (12 jaar)

Inhoudsopgave:

Voorwoord		blz	3
Doel		blz	3
Werkwijze		blz	4
Contactpersoon (klachten)		blz	7
Borging		blz	8
Bijlagen	<i>Signaallijsten</i>	blz	9/10
	<i>Afspraken</i>	blz	11
	<i>Signaleer- aanpaktips ouders</i>	blz	12/13
	<i>Verklaring afkortingen</i>	blz	14

Voorwoord

Ieder school hanteert bepaald gedragsregels, zo zijn er afspraken over te laat komen, het roken op school, het gebruik van materialen, etc. De school hanteert daarbij richtlijnen, die passen binnen de schoolstructuur.

Ook het opstellen van gedragsregels op het terrein van pesten hoort daarbij.

De wijze van omgaan met elkaar (leerkracht- leerkracht, leerkracht- leerling, leerkracht- ouders en leerling-leerling) bepaalt mede de schoolstructuur. Een goed pedagogisch klimaat krijgt binnen deze structuur pas echt vorm als er bij de verschillende aandachtsterreinen duidelijke afspraken worden gemaakt.

Pesten is een probleem dat aandacht verdient. De cijfers liegen er niet om:

- Op 40% van de basisscholen wordt ernstig gepest, vaak met fysiek geweld.
- Zes tot acht kinderen van iedere klas zeggen wel eens gepest te worden en één daarvan geeft aan meerdere malen per week gepest te worden.
- Kinderen op basisscholen worden meer gepest dan op middelbare scholen.
- Uit recent onderzoek is gebleken dat de gevolgen van pesten gelijk zijn aan die van kindermishandeling.

In dit protocol zijn de volgende aspecten vermeld;

- *De doelen* *bladzijde: 3*
- *De werkwijze* *bladzijde: 4*
- *Methodes die deze doelen steunen* *bladzijde: 7*
- *Afspraken* *bladzijde: 11*
- *Borging* *bladzijde: 8*

Doel

- Het scheppen van een goed pedagogisch klimaat, waarbinnen alle betrokkenen zich prettig en veilig voelen.
- Het bijdragen aan preventie.
- Het kunnen hanteren van de curatieve aanpak.
- Het bevorderen en bewaken van welzijnsaspecten voor alle mensen bij hun werk op school.

De voordelen;

- Betrokkenen kunnen elkaar aanspreken op het naleven van gezamenlijk vastgestelde gedragsregels.
- De school kan door middel van deze gedragsregels duidelijk maken hoe binnen de school omgegaan wordt met de leerlingen.

Van het personeel en de medewerkers mag worden verwacht dat zij een voorbeeld functie vervullen in het uitdragen van beleid tegen pesten.

Dat betekent voor personeel en medewerkers van basisschool "Het Octaaf":

- Zichzelf niet schuldig maken aan pesten.
- Alert zijn op signalen die zouden kunnen wijzen op pesten.
- Op de hoogte zijn van afspraken en richtlijnen.
- Zich zullen distantiëren van beelden en geschreven materiaal waarin pesten wordt uitgelokt of gepropagandeerd.

Werkwijze

Pesten op scholen is een ingewikkeld probleem. Dat betekent dat scholen het serieus moet aanpakken. Een eerste vereiste daartoe is dat alle betrokkenen, leerkrachten, ouders en leerlingen, pesten als een bedreiging zien en derhalve bereid zijn het te voorkomen of te bestrijden.

Wij willen bij de aanpak van pesten op school uitgaan van de zogenaamde **vijfsporen aanpak**, bestaande uit:

1. hulp aan het gepeste kind.
2. hulp aan de pester.
3. hulp aan de zwijgende middengroep.
4. hulp aan de leerkracht.
5. hulp aan de ouders.

Vooraf ingevulde voorwaarden:

1. Door mondelinge en schriftelijke informatie worden betrokkenen op de hoogte gebracht van het probleem pesten: wat is pesten? (niet plagen), wat zijn de mogelijke gevolgen daarvan, hoe vaak komt het voor enzovoorts.
2. Zowel de school als geheel, als iedere leerkracht afzonderlijk, probeert pesten te voorkomen.

Deze preventieve aanpak bestaat o.a. uit:

Op schoolniveau:

- Streven naar een goed pedagogisch klimaat.
- Leerlingen veiligheid en geborgenheid bieden.
- Tijdens lessen en SEO (sociaal, emotionele ontwikkeling) aandacht besteden aan dit onderwerp.
- Ouder- themaochtenden.
- Aanwezigheid speelplaatsregels, waarin aandachtspunten worden genoteerd voor zowel de leerling als de surveillerende leerkracht.

Op leerkrachtniveau:

- Bij aanvang van het nieuwe schooljaar bespreekt de leerkracht het pestprotocol. Gedurende het schooljaar worden deze regels regelmatig onder de aandacht gebracht.
- Leerlingen duidelijk maken dat signaleren van pesten (niet plagen) doorgegeven moet worden aan de leerkracht. Uitleggen dat dit geen klikken is.
- Leerkrachten spreken leerlingen niet met een bijnaam aan die als kwetsend ervaren kan worden.
- Leerkrachten maken geen opmerkingen over kleding en/of uiterlijk, die als kwetsend ervaren kunnen worden.
- Leerkracht stelt met de leerlingen gedragsregels op en let toe op de naleving daarvan.
- Leerkracht surveilleert (bij toerbeurt) buiten.
- Zorgen dat de "pestregels" zichtbaar in de klas hangen.

Ter voorkoming van pesten geldt ook voor leerlingen onderling datgene wat hier bij het derde en vierde punt is opgemerkt. (zie: leerkrachtniveau)

Verder wordt van iedere leerkracht verwacht, dat hij/zij werkt aan positieve groepsvorming:

- Respect voor ieders mogelijkheden en niet-mogelijkheden.
 - Samenwerken en elkaar helpen.
 - Respect voor de spullen van elkaar.
 - Niemand buitensluiten.
 - Naar elkaar luisteren bij beurten, spreekbeurten e.d.
 - Ruzies uitpraten, goed maken e.d.
 - Leerkrachten raadplegen en gebruiken speelplaatsregels.
3. Leerkrachten kunnen *signaleren* als pesten desondanks optreedt. Van iedere leerkracht mag worden verwacht, dat hij/zij pesten kan signaleren. Hij/zij kan daarbij gebruik maken van:
- Relevante punten uit de signaallijsten (zie blz. 9 en 10). Deze dienen ingevuld te worden.
 - Informatie van ouders, collega's en medeleerlingen van de gepeste leerling.
 - www.pestweb.nl
4. De leerkracht neemt duidelijke stelling.
- Indien de leerkracht onomstotelijk pesten heeft gesignaleerd, geeft hij/zij duidelijk en ondubbelzinnig aan dat hij/zij dergelijk gedrag verafschuwt en afkeurt.
 - Hij/zij probeert zicht te krijgen op de oorzaak, de omvang van het pestgedrag, en de mogelijke gevolgen voor het slachtoffer.
 - Hij/zij probeert het invoelende vermogen van de pester en de zwijgende middengroep te vergroten. ("Als jij nu eens gepest werd?")
5. Wanneer het pesten, ondanks alle inspanningen, doorgaat of opnieuw de kop opsteekt, gaat de school respectievelijk de leerkracht over tot een directe, curatieve aanpak. Hierin staat de leerkracht niet alleen: hij/zij kan de zorgbreedteprocedure volgen, waarbij hij/zij een beroep kan doen op de IB-er, de RT-er of een interne vertrouwenspersoon of een leerling-bespreking in het team. Het team is in zijn geheel verantwoordelijk voor het welzijn van alle leerlingen!

De directe, curatieve aanpak bestaat uit twee methoden:

- A. De niet-confronterende methode.
- Deze methode wordt toegepast als de leerkracht vermoedt dat er sprake is van onderhuids pesten (niet zelf waargenomen).
- Hij/zij schakelt collega's in om vermoedens mogelijk te versterken.
 - Ondertussen kan de leerkracht een algemeen probleem aan de orde stellen om zo bij het probleem in de klas te komen (ook om het eerste signaal af te geven).
 - Mogelijke onderwerpen zijn: oorlog en vrede, gevoel van overwinnaars, mensenrechten, rechten van het kind, machtsmisbruik in het algemeen, kindermishandeling door volwassenen, enzovoorts.
 - Praten over buitensluiten in het algemeen en buitensluiten in de klas. Dit een keer in een rollenspel of in een gymles praktiseren.
- Pester(s) en/of niet pester(s) inschakelen om op te letten of leerling misschien gepest wordt. Na enkele dagen verslag laten uitbrengen.
 - Wachten op een moment dat de leerkracht of een collega het daadwerkelijk ziet en dan duidelijk stelling nemen.

B. De confronterende methode.

Deze methode past de leerkracht toe als een leerling voor zijn ogen lichamelijk of geestelijk wordt mishandeld.

- De leerkracht neemt duidelijk stelling.
- De leerkracht voert een gesprek met de klas over pesten in het algemeen.
- De leerkracht spreekt met leerlingen nadere regels af.
- De leerkracht behandelt het probleem in de klas, of tijdens een bepaalde les, toont een videoband, of voert een gesprek over de gevoelens van een gepest kind of de ouders van dit kind.

Hulp aan het gepeste kind.

Kinderen die voortdurend worden gepest, reageren meestal door passief gedrag of ze gaan uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn aangeleerd als reactie op het gepest worden. En aangeleerd gedrag kan weer afgeleerd worden. Vaak verdwijnt bepaald afwijkend gedrag als het pesten is gestopt. Toch kunnen vormen van afwijkend gedrag ook langdurig aanwezig blijven. Vormen van afwijkend gedrag kunnen aanleiding zijn tot pesten.

- De leerkracht kan gebruik maken van IB-er en Interne vertrouwenspersoon.
- De leerkracht probeert de leerlingen begrip en respect bij te brengen voor ieders eigenheid. Ik ben ik en jij bent jij, en dat mag gerust !
- De leerkracht probeert de aanleiding tot pestgedrag bespreekbaar te maken. Denk b.v. aan het bekende "Nike" image of het "Zeeman" image. Zie ook preventie: niet beoordelen op uiterlijke kenmerken.
- Bij ernstige gevolgen van pesten probeert de leerkracht samen met de ouders het gepeste kind zijn/haar gevoel van eigenwaarde terug te laten vinden. Zonodig wordt hierbij hulp van professionele instellingen ingeschakeld, zoals GGZ (via huisarts) e.d.

Daarnaast: hulp aan de pester.

- De leerkracht kan gebruik maken van hulp door IB-er en Interne vertrouwenspersoon.
- De leerkracht voert een straffend gesprek. Kort: een leerling heeft zich niet aan de klassenregels gehouden en verdient dus straf.
- De leerkracht voert probleemoplossende gesprekken. Hierin probeert hij/zij de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen.

Mogelijke oorzaken kunnen zijn:

- Vroeger zelf gepest.
- Gebrek aan aandacht van de ouders.
- Niet gecorrigeerd worden bij agressief gedrag.
- Vaak zelf lichamelijk gestraft.
- Reactie op smaak-, geur- of kleurstoffen.
- Slecht voorbeeld van ouders, leerkrachten of ander volwassenen.
- Gedrag als gevolg van tv. geweld.
- Verloren bij sport of spel, e.d.

Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de leerkracht de gevoeligheid van de pester voor wat hij het gepeste kind heeft aangedaan te vergroten.

Bijvoorbeeld brieven van gepeste kinderen of van ouders van gepeste kinderen en/of hun ouders bekijken.

- De leerkracht maakt afspraken met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van de week komt de naleving ter sprake.
- De leerkracht kan een rollenspel laten spelen, waarbij de pester ervaart hoe het is om buitengesloten te worden.
- Als bovenstaande niet helpt wordt een gesprek met ouders aangegaan. De leerkracht vraagt hun medewerking om aan het pestprobleem een einde te kunnen maken. Dit gesprek met de ouders wordt pas nu gehouden omdat de meeste kinderen hun gedrag snel aanpassen als het pesten in een vroeg stadium wordt aangepakt. Soms is het zelfs nodig om de pester te beschermen tegen mogelijk al te rigoureu (lichamelijk) straffen door de ouders.
- Als het pestgedrag blijft voorduren wordt van buitenaf hulp ingeschakeld voor sociale vaardigheidstraining. Dit kan door STERKER of GGZ. Ouders dienen hiervoor toestemming te geven.
- Weigeren de ouders en de pester volhardt in zijn gedrag dan kan worden overgegaan tot schorsing, eventueel gevolgd door verwijdering van school.

6. Contactpersoon- Vertrouwenspersoon – Klachtencommissie.

- Indien de ouders van het gepeste kind vinden dat de leerkracht, respectievelijk de school onvoldoende of onjuist gehandeld heeft, of indien naar de mening van de ouders niet het gewenste resultaat is bereikt, kunnen zij een klacht indienen bij de vertrouwenspersoon/interne contactpersoon.
- Deze gaat na of door de leerkracht/school al het mogelijke is gedaan wat redelijkerwijs van een leerkracht/school mag worden verwacht.
- Hij/zij bemiddelt eventueel tussen ouders en school.
- Wordt voor de betrokken partijen geen bevredigende oplossing bereikt, dan legt de klager de klacht neer bij de klachtencommissie.
- De klachtencommissie behandelt de klacht en adviseert het bevoegde gezag.
- In de schoolgids staan de namen vermeld van de interne contactpersonen en het adres van de klachtencommissie.

Methodes die deze doelen steunen

Sinds 2017 gebruiken wij op Het Octaaf de methodes:

- 'n Doos vol gevoelens(Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs, Leuven België) voor de onderbouw.
- Kanjertraining (voor alle partners van de brede school)

Deze methode wordt door de gehele brede school ingezet. In de klaslokalen hangt een poster met de gedragsafspraken.

Het bestuur van de Stichting Sint Josephscholen heeft een brochure Algemene Gedragsregels opgesteld met als doel het scheppen van een veilig schoolklimaat

(acceptatie, respect en vertrouwen). Het sociaal veiligheidsplan staat op de site van de school.

Er kan een preventieve werking uitgaan door deze duidelijkheid.

Borging

- Er is een werkgroep Kanjertraining die o.a. zorg draagt voor het bespreken en evalueren van de Kanjertraining-lessen; frequentie 2 maal per jaar in de bouwvergadering.
- De coördinatoren van de Kanjertraining zorgen twee keer per jaar voor een voorlichtingsochtend voor ouders, stagiaires en pauzeouders.
- In de bovenbouw wordt in de anti-pest week specifiek aandacht gegeven aan (digitaal) pestgedrag.
- Mogelijke bijstelling van o.a het protocol vindt plaats n.a.v. bovenstaande evaluaties

Pesten op school signaallijsten

Naam leerkracht _____ Groep _____

_____ Datum _____

Signalen slachtoffer _____

Op school

Primair signalen

Kinderen die gepest worden kunnen één en over het algemeen meer van de volgende signalen vertonen:

- Ze worden (herhaaldelijk) op een gemene manier geplaagd, uitgescholden (ze kunnen scheldnaam hebben), bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd, gecommandeerd, overheerst of onderworpen.
- Klasgenoten steken de draak met hen en lachen hen op een spottende en onvriendelijke manier uit.
- Ze worden lastig gevallen, weggeduwd, gestoten, gestompt, geslagen, geschopt en zijn niet in staat zichzelf adequaat te verdedigen.
- Ze zijn betrokken bij "ruzies" waarin ze zich totaal niet kunnen verdedigen en waaruit ze soms huilend proberen te ontsnappen.
- Hun boeken, geld of andere eigendommen worden beschadigd of slingeren rond.
- Ze hebben blauwe plekken, verwondingen, schrammen of gescheurde kleding die ze niet op een "normale" manier opgelopen kunnen hebben, en ze hebben enkele kenmerken zoals die onder "algemene kenmerken" genoemd staan.

Secundaire signalen

- Ze zijn (vaak) alleen en ze worden uitgesloten door de klas/groep tijdens de pauzes. Ze lijken géén goede vriend(in) in de klas te hebben.
- Ze worden als één van de laatste gekozen bij het samenstellen van een team.
- Ze proberen in de pauzes dicht bij de leerkracht of andere volwassenen te blijven.
- Ze vinden het erg moeilijk hardop te praten in de klas en maken een angstige en onzekere indruk.
- Ze zien er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.
- Ze tonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.

Thuis

Primair signalen

- Ze komen uit school met gescheurde kleding, met beschadigde boeken, en ze hebben kenmerken zoals die onder "Algemene kenmerken" genoemd staan.
- Ze hebben blauwe plekken, verwondingen, schrammen die ze niet op een "normale" manier opgelopen kunnen hebben, en ze hebben "Algemene kenmerken".

Secundaire signalen

- Ze brengen na school geen klasgenoten of andere leeftijdsgenoten mee naar huis; ze komen zelden bij klasgenoten thuis of spelen zelden met klasgenoten.
- Ze hebben geen enkele goede vriend(in) met wie ze hun vrije tijd doorbrengen, bijvoorbeeld spelen, winkelen, sporten en muziek, kletsen aan de telefoon.
- Ze worden zelden of nooit uitgenodigd voor feestjes en zijn ook niet geïnteresseerd in het geven van feestjes, omdat ze verwachten dat er toch niemand wil komen.
- Ze zijn bang of hebben weerzin om 's ochtends naar school te gaan; ze hebben een slechte eetlust en vooral 's ochtends vaak hoofd- en maagpijn.
- Ze kiezen een ongebruikelijk traject om naar school en naar huis te gaan.
- Ze slapen rusteloos, met nachtmerries en huilen in hun slaap.
- Ze verliezen de belangstelling voor hun schoolwerk en halen lagere cijfers als voorheen.
- Ze zien er bang, verdrietig of neerslachtig uit of vertonen onverwachte stemmingswisselingen met opvliegers en plotselinge driftbuien.
- Ze vragen of stelen geld om de pestkoppen te grieven.

Pesten op school signaallijsten(vervolg)

Naam leerkracht _____ Groep _____
 _____ Datum _____

Signalen slachtoffer

Algemene kenmerken van slachtoffers

Leerlingen die getreiterd worden bevinden zich vaak in de hiervoor genoemde situatie en vertonen meestal enkele van de opgesomde reacties. Bovendien hebben ze, naar verwachting, één of meer van de volgende algemene kenmerken (sommige hiervan zijn hiervoor al genoemd):

- Ze zijn fysiek zwakker dan hun leeftijdsgenoten; dat geldt met name voor de jongens.
- Ze zijn lichamelijk overdreven voorzichtig, bang voor pijn of bang om zichzelf te bezeren, onhandig tijdens het spel, sport en vechten, ze hebben een slechte lichamelijke coördinatie, dat geldt met name voor jongens.
- Ze zijn behoedzaam, gevoelig, stil, teruggetrokken, misschien passief, onderdanig en verlegen, maar makkelijk aan het huilen te brengen.
- Ze zijn angstig, onzeker over zichzelf, ongelukkig en bedroefd, hebben een negatief zelfbeeld (lage zelfwaardering) op een of andere manier wekken ze bij mensen de indruk dat zij waardeloze en ondergeschikte personen zijn die niets terug doen als ze aangevallen of beledigd worden.
- Ze zijn makkelijke prooiën.
- Zij kunnen onder leeftijdsgenoten moeilijk voor zichzelf opkomen, noch fysiek, noch verbaal, noch anderszins, ze zijn normaal gesproken niet agressief, lastig of uitdagend (zie ook hieronder)
- Ze kunnen vaak beter opschieten met volwassenen (ouders, leerkrachten) dan met hun leeftijdsgenoten.

Provocerende slachtoffers

Het merendeel van de slachtoffers (de passieve slachtoffers) vertoont één of meer "algemene kenmerken". Er is echter ook een andere categorie slachtoffers, de provocerende slachtoffers. Hun gedrag is een variabele combinatie van een angstig en agressief gedragspatroon, pestproblemen van een provocerend slachtoffer worden doorgaans gekenmerkt door het feit dat veel leerlingen, mogelijk de hele klas, betrokken zijn bij pesterijen. Evenals hun meer passieve lotgenoten zijn de provocerende slachtoffers meestal fysiek zwakker dan hun leeftijdsgenoten (als het jongens zijn) en lichamelijk overdreven voorzichtig. Door de bank genomen zijn zij angstig, onzeker, ongelukkig en verdrietig en hebben ze een negatief beeld van zichzelf. Aanvullende kenmerken van provocerende slachtoffers (die meestal jongens zijn);

- Ze zijn driftig en slaan of zeggen iets terug als ze aangevallen of beledigd worden, maar ze zijn daar niet erg doeltreffend in.
- Ze zijn hyperactief, rusteloos, ongeconcentreerd en over het algemeen hinderlijk en onhebbelijk; ze zijn onhandig en kinderlijk, met irritante gewoontes.
- Ze worden ook niet aardig gevonden door volwassenen, de leerkrachten inbegrepen.
- Ze proberen zwakkere leerlingen te treiteren.

Signalen pestkop

Kinderen die zich bezig houden met het pesten van andere leerlingen zijn meestal zichtbaar als veroorzaker van de primaire signalen op school van slachtoffers (zie hiervoor)

Op school

Op school kenmerken de pestkoppen zich als volgt:

- Ze plagen herhaaldelijk op een gemene manier, spotten, intimideren, bedreigen, schelden, kleineren, maken een ander belachelijk, vernederen, duwen, stoten, slaan, stompen, maken de eigendommen van andere leerlingen stuk.
- Ze kunnen dit gedrag ten opzichte van veel leerlingen vertonen maar zoeken met name zwakkere en hulpeloze leerlingen als mikpunt.
- Veel pestkoppen zorgen ervoor dat hun meelopers het vuile werk doen terwijl ze zelf op de achtergrond blijven.

www.pestweb.nl
wegwijs bij pesten & geweld

Word je gepest ...

... vertel dan jouw verhaal

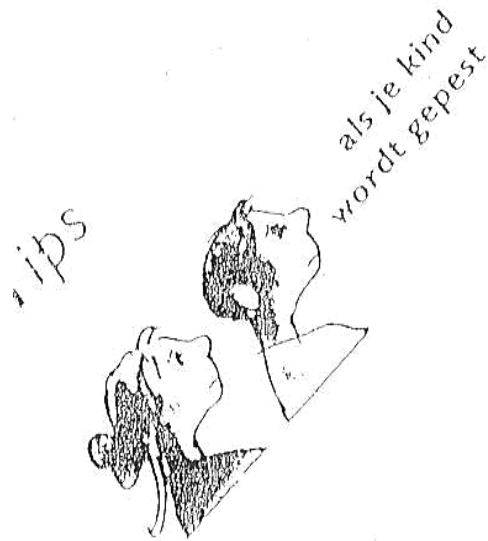
Bel gratis met:
0800 2828280

elke schooldag tussen 14.00 - 17.00 uur

pest web
Wegwijs bij pesten & geweld

Afspraken

- *Doe bij een ander kind alleen dat wat je zelf ook leuk vindt.*
- *Kom alleen aan een ander als die dat wil.*
- *We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken géén scheldwoorden.*
- *Als je kwaad bent zeg je tegen de ander wat je niet leuk vindt zonder te slaan, schoppen of schelden. Als dat andere kind niet luistert, zeg het dan pas tegen de meester of juffrouw.*
- *We laten andere kinderen zoveel mogelijk meespelen en we pakken niets van andere kinderen af.*
- *We lachen andere kinderen niet uit.*
- *De afspraken proberen we niet alleen op school, maar ook onderweg, thuis en bij anderen na te komen.*

- neem je kind serieus en zeg dat jullie samen met anderen gaan zorgen dat het pesten stopt;
- praat erover met je kind of vraag je kind om op te schrijven wat het heeft meegemaakt;
- probeer je kind uit te leggen waarom sommige kinderen pesten;
- samen praten over pesten kan ook gaan via een boek over het onderwerp;
- vertel dat volwassenen vaak niks doen omdat ze niet zien dat er gespest wordt, of omdat ze niet weten hoe het probleem opgelost moet worden; benader de ouders, leerkracht of leider van het groepje pesters om het pestprobleem te bespreken en vraag hen om wat specialer op het pesten in de groep te gaan letten;
- waarschuw je kind dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op wordt gelet. Pesten is een gewoonte geworden die maar moeilijk af te leren is;
- houd het onderwerp bespreekbaar. Informeer regelmatig hoe het nu gaat;
- een kind op een sprotclub doen kan soms een goed idee zijn. Maar let op: soms kan de club een extra pestplek worden;
- soms heeft je kind extra hulp nodig van deskundigen.

- neem andere ouders die zeggen dat je kind pest serieus;
- maak je kind duidelijk dat jij pesten absoluut afkeurt;
- bespreek het pesten met je kind en zoek naar manieren om het pesten te stoppen;
- neem contact op met andere ouders om eventueel samen iets aan het pesten te doen;
- bespreek met je kind welke maatregelen jullie zullen nemen;
- geef je kind zonnodig extra aandacht;
- steun je kind om manieren te zoeken om prettig met andere kinderen om te gaan;
- houd in de gaten of het pesten na verloop van tijd niet opnieuw de kop opsteekt;
- soms heeft je kind extra hulp nodig van deskundigen.

- neem het pestprobleem serieus;
- bespreek met je kind zijn rol bij het pesten;
- zoek samen met je kind naar mogelijkheden om er iets aan te doen;
- bespreek de pestsignalen die je hebt gehoord met anderen: ouders, leerkrachten, leiders;
- geef zelf het goede voorbeeld, veroordeel anderen niet.

Verklaring afkortingen

SEO	Sociaal emotionele vorming
IB	Interne begeleider
RT.	Remedial teacher
SOVA training	Sociale vaardigheidstraining
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg